

نهادهای حقوق بشری سازمان ملل متحد

تهیه کننده: عبدالاحد فرزام

نکات مقدماتی

- شناسایی موازین حقوق بشر در قالب معاهدات (۸ کنوانسیون عمده)
- نبود ضمانت اجرای روشن و قوی در برابر نقض حقوق بشر
- ایجاد نهادهای حقوق بشری راهکاری برای حل چالش های فرا راه حقوق بشر است.

الف) نهادهای مبتنی بر معاهدات

- نهادهای مبتنی بر معاهده، **کمیته** هایی متشکل از **کارشناسان** هستند که بر اجرای مفاد معاهدات حقوق بشری توسط دولتهای عضو **نظارت** می کنند.
- این نهادها بر مبنای هفت **معاهدات** عمده حقوق بشری ایجاد و تأسیس شده است.

مشحصات نهادهای مبتنی بر معاهدات به جزئیات بیشتر

شماره	نام کمیته	تاریخ ایجاد	ترکیب	دوره های گزارش دهی	
				گزارش ابتدایی	گزارش دوره ای
۱	کمیته رفع تبعیض نژادی	۱۹۶۹	۱۸ عضو	۱ سال	۲ سال
۲	کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	۱۹۸۷	۱۸ عضو	۲ سال	۵ سال
۳	کمیته حقوق بشر (حقوق مدنی و سیاسی)	۱۹۷۶	۱۸ عضو	۱ سال	۴ سال
۴	کمیته رفع تبعیض علیه زنان	۱۹۸۲	۲۳ عضو	۱ سال	۴ سال
۵	کمیته منع شکنجه	۱۹۸۷	۱۰ عضو	۱ سال	۴ سال
۶	کمیته حقوق طفل	۱۹۹۰	۱۸ عضو	۲ سال	۵ سال
۷	کمیته کارگران مهاجر	۲۰۰۴	۱۰ عضو	۱ سال	۵ سال

وظایف و نحوه فعالیت

1. نظارت بر اجرای صحیح کنوانسیون مربوطه از سوی دولت های عضو
2. بررسی گزارش های ارائه شده از سوی دولت های عضو
3. تدویر جلسه دفاع از گزارش ارائه شده
4. ارائه توصیه ها، سفارش ها و احیاناً تفسیر ها در کمک به حسن اجرای کنوانسیون
5. رسیدگی به شکایات فردی، مبتنی بر معاهده و در صورت پذیرش قبلی دولت عضو

تذکر: کمیته حقوق بشر، منع تبعیض نژادی، منع شکنجه و رفع تبعیض علیه زنان، صلاحیت رسیدگی به شکایات فردی را دارد.

نکات قابل یاد آوری در مورد کمیته ها

- دولت افغانستان تا اکنون به هفت کنوانسیون مهم حقوق بشر الحاق کرده است.
- دولت افغانستان به سه کمیته زیر گزارش داده است:
 1. کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (سال ۲۰۱۰)
 2. کمیته حقوق طفل (۲۰۱۱)
 3. کمیته سیدا (۲۰۱۳)

ب) نهادهای مبتنی بر منشور ملل متحد

• نهادهای مرتبط با حقوق بشر:

1. مجمع عمومی

2. شورای اقتصادی و اجتماعی

3. شورای امنیت

• نهادهای عمده و اصلی حقوق بشری سازمان ملل متحد:

1. شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد

2. کمیساریای عالی حقوق بشر

3. سایر نهادها

اول) شورای حقوق بشر

➤ کمیسیون حقوق بشر

- براساس قطعنامه شماره ۵ شورای اقتصادی و اجتماعی، در سال ۱۹۴۶ و بر مبنای ماده ۶۸ منشور تأسیس شد.
- کمیسیون حقوق بشر در ابتدا ۱۸ عضو و تا زمان انحلا بالغ بر ۵۳ عضو داشت.
- اعضای کمیسیون بوسیله شورای اقتصادی و اجتماعی با رعایت مسائل جغرافیایی برای سه سال تعیین می شدند.
- اعضای کمیسیون نمایندگان دولت ها بوده و به نمایندگی از دولت عمل می کردند، نه به عنوان یک شخص

ایرادات بر کمیسیون حقوق بشر

- رکن فردی شورای اقتصادی و اجتماعی
- کسب عضویت پیهم اعضاء برای چندمین بار
- نبود شرایط واضح برای عضویت
- تدویر جلسات به صورت سالانه
- عملکرد و بررسی گزینشی
- مداخله سیاسی قدرت های بزرگ

شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد

- شورای حقوق بشر براساس قطعنامه شماره ۶۰/۲۵۱ مجمع عمومی به تاریخ ۱۵ مارچ ۲۰۰۶ تأسیس گردید.
- مقر شورا در ژنو سویس بوده و به عنوان رکن فرعی مجمع عمومی ایفای نقش می کند.
- این شورا ۴۷ عضو دارد که هر کدام با رأی اکثریتِ مطلق آرای مجمع عمومی و برای مدت سه سال انتخاب می شوند.
- اعضاء بعد از دوبار انتخاب متوالی، مجدداً انتخاب نمی شود.
- اعضای شورا با ارتکاب نقض عمده و نظام مند حقوق بشر با اکثریت دو سوم اعضاء لغو می گردد.
- سهمیه بندی کشورها برای عضویت در شورا:
 - ✓ آفریقا: ۱۳ کشور
 - ✓ آسیا: ۱۳ کشور
 - ✓ شرق اروپا: ۶ کشور
 - ✓ غرب اروپا: ۷ کشور
 - ✓ آمریکا لاتین و حوزه کارایب: ۸ کشور

وظایف و مسئولیت های شورا

- ✓ نظارت بر اجرای مفاد اعلامیه جهانی حقوق بشر توسط کشورهای عضو سازمان ملل متحد
- ✓ ارتقاء احترام جهانی برای حمایت از حقوق بشر و آزادی های اساسی
- ✓ رسیدگی به وضعیت های ناقض حقوق بشر از جمله نقض فاحش و نظام مند حقوق بینادین بشر
- ✓ ارائه توصیه ها و سفارشات به کشورهای عضو

مکانیزم‌های کاری شورای حقوق بشر

1. مکانیسم جهانشمول بررسی دوره‌ای جهانی (UPR)

2. سازوکار / گزارش گران ویژه

3. رسیدگی به شکایات فردی

تذکر: رسیدگی به شکایات، مشروط به رضایت دولت

است.

۱. بررسی دوره ای جهانی (UPR)

- بررسی دوره ای کشورها هر ۴ سال یکبار صورت می گیرد.
- در هر سال ۴۸ کشور در سه نشست دو هفته ای بررسی می شود.
- نتیجه نهایی بررسی به صورت سفارشها و توصیه های مشخص اعلام می شود.

مستندات بررسی:

- ✓ گزارش و معلومات ارائه شده توسط دولت مورد بررسی (حداکثر ۲۰ صفحه)
- ✓ اطلاعات تکمیلی کمیساریای عالی حقوق بشر و سایر اسناد رسمی سازمان ملل متحد
- ✓ اطلاعات مؤثق و قابل اتکای سایر گروه ها و نهادهای ذینفوذ ملی و بین المللی
- ✓ گزارش ها و معلومات نهادهای ملی حقوق بشر

نکات قابل یاد آوری

- دولت افغانستان در یک دهه گذشته دو بار (۲۰۰۹ و ۲۰۱۴) مورد بررسی قرار گرفته و گزارش داده است.
- دولت افغانستان تا اکنون ۴۰۰ سفارش از مجموع بررسی ها دریافت کرده است.
- کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان نیز به شورا دو مرتبه گزارش سایه ارائه کرده است.

۲. گزارش گران ویژه

- گزارش گران ویژه باید واجد شرایط زیر باشند:

1. تخصص

2. تجربه در حوزه حقوق بشر

3. استقلال

4. بی طرفی

5. صداقت و تعهد انسانی

- دوره تصدی گزارش گران ویژه ۶ سال است.

- **بررسی** دوامدار وضعیت حقوق بشر در کشور هدف و ارائه **گزارش** به شورای حقوق بشر ملل متحد از وظایف گزارش گران خاص می باشد.

نکات قابل یاد آوری

- افغانستان به دلیل حضور و فعالیت گسترده کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، گزارشگر خاص ندارد.
- رئیس کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان برای یک دوره (از سال ۲۰۰۵) به عنوان گزارشگر خاص حقوق بشر در سودان ایفای وظیفه کرده است.

۳. شکایات فردی

- یک فرد و یا یک گروه که خود را قربانی نقض های **فاحش** حقوق بشر می داند، می تواند به شورا شکایت کند

- **شکایت باید شرایط زیر را دارا باشد:**

- ✓ شکایت مربوط به نقض حقوق بشری و آزادی های بنیادین بشر باشد.
- ✓ هدف شکایت با منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر و سایر اسناد قابل اجرا در حوزه قوانین حقوق بشر سازگار باشد.
- ✓ زبان مورد استفاده نباید توهین آمیز باشد.
- ✓ شکایت نمی تواند براساس گزارش رسانه ها باشد.
- ✓ شکایت در سایر مکانیزم های ملل متحد مطرح نشده و در جریان نباشد.
- ✓ راه حل های ملی برای رسیدگی به شکایت غیر مؤثر باشد. (نهادهای ملی حقوق بشر)

دوم) کمیساریای عالی حقوق بشر

- پست کمیسر عالی حقوق بشر به موجب قطعنامه شماره ۱۴۱/۴۸ مجمع عمومی در سال ۱۹۹۳ ایجاد شد.
- دفتر کمیساریای عالی در ژنو پایتخت سوئیس مستقر است.
- کمیسر عالی حقوق بشر از سوی دبیرکل منصوب و به تأیید مجمع عمومی می رسد.
- کمیسر عالی، در نظام داخلی سازمان ملل متحد در ردیف معاون دبیرکل است
- دوره خدمت کمیسر عالی حقوق بشر، چهار سال است
- کمیسر حقوق بشر معاون دبیرکل سازمان ملل متحد محسوب می شود.

مسئولیت های کمیسر عالی حقوق بشر

1. هماهنگ کردن و ارتقاء همکاری بین المللی به منظور حمایت و ترویج حقوق بشر
2. ارتقاء و حمایت مؤثر از برخورداری همه از حقوق بشر
3. مساعدت فنی و مالی به دولت ها در حوزه حقوق بشر
4. ارائه مشوره ها و کمک های فنی و مالی به دولت ها
5. هماهنگ کردن برنامه های آموزشی سازمان ملل در زمینه حقوق بشر
6. ایفای نقش فعال در رفع چالش های فراراه حقوق بشر

از توجه شما

تشکر!